

Karel Mach (14.12.1922 Praha – 23.12.2003 Praha)

Narodil se v r. 1922 v Praze jako jediné dítě v rodině švadleny a vojenského hudebníka. Poté, co mu otec v 9 letech zemřel, žili s matkou velice skromně z vdovské penze. Vyučil se jemným mechanikem a optikem u firmy SRB a ŠTYS Praha – Košíře. Po složení tovaryšské zkoušky byl v roce 1942 přijat na Vyšší průmyslovou školu strojnicko-provozní. Ve druhém roce studia, v roce 1943 byl se skupinou spolužáků odtransportován jako „nuceně nasazený“ do Berlína na záchranné a odklízecí práce po bombardování (tzv. Technische Nothilfe). Po několika dramatických měsících ve velmi těžkých podmínkách, kdy zažili i největší spojenecký nálet na Berlín, byla skupina vyměněna. V březnu 1945 byl odvezen do pracovního tábora v Příkopicích u Rokycan (během amerických náletů na západní Čechy bylo třeba odstraňovat škody na železnici). Odtud při náletu začátkem května 1945 uprchl a zapojil se do bojů Pražského povstání. Vymyslel rychlý způsob seřizování zbraní, u kterých Němci zničili zaměřovací systém, aby je povstalci nemohli použít. Díky svým výborným orientačním schopnostem dělal spojku mezi barikádami a velitelstvím. Po osvobození mohl pokračovat ve studiu, které v roce 1946 zakončil maturitní zkouškou.

Po maturitě pracoval v různých odvětvích průmyslu jako technik a projektant. V roce 1948 absolvoval pětiměsíční základní vojenskou službu v Kežmarku. V průběhu dalších let postupně dosáhl hodnosti kapitána v záloze. Nejdéle byl zaměstnán v pražské Tesle-Hloubětín jako konstruktér rozhlasových vysílačů a to až do odchodu důchodu v roce 1988. Byl zručný a nápaditý, schopný vymýšlet nová řešení. Byl autorem několika zlepšovacích návrhů a získal i ocenění ministra strojírenství.

Měl hodně zájmů a koníčků. Amatérsky fotografoval a filmoval 8mm kamerou Admira. Fotografie si sám zvětšoval, filmy sestříhával. Měl i kulturní zájmy, hrál na klavír. Celoživotně se věnoval sportu, byl členem Sokola Praha - Vinohrady. Zajímal se o horolezectví a divoké řeky, pěstoval turistiku a lyžování. V roce 1951 se oženil se sportovně založenou Mirkou. Ta s ním většinu zájmů sdílela. Společně se věnovali závodně lukostřelbě v oddílu Slavoj Vyšehrad. V roce 1953 se jim narodila dcera Helena.

Od dětství trávil Karel Mach prázdniny v rodině svého strýce Václava Vrtáčka v Liptovském Mikuláši. Byl to matčin bratr, původem z Prahy, který do poloviny 20 tých let působil jako voják z povolání v Košicích. Později v Liptovském Mikuláši založil rodinu a vyučoval hudbu. Pan Václav Vrtáček byl známou osobností. Za války byl činný v odboji a byl nositelem vyznamenání.

Díky svému strýci poznal Karel Mach krajinu Liptova a získal tam i přátele. Mnozí se věnovali „jaskyniarstvu“. V 50 tých až 70 tých letech 20. stol. v Jánské dolině s manželkou Miroslavou každoročně trávili dovolenou a se skupinou Stana Šrola prováděli terénní práce a výzkum. Práci si usnadňovali díky technickým schopnostem Karla Macha (měření kompasem a sklonometrem). Kromě toho Karel Mach využíval svých zkušeností při práci s lanem, které získal za války při Totálním (nuceném) nasazení v Berlíně. Tam se po amerických náletech na Berlín spouštěli do sklepních krytů rozbombardovaných domů a hledali přeživší obyvatele, případně nevybuchlé bomby. Těchto zkušeností využil např. při sestupu do propasti Kosienky v r. 1953. Tím, že Karel Mach ovládal technické kreslení, byl platným členem skupiny i při následném dokumentování nově objevených prostor a jejich mapování. Fotografické dokumentování vnitřních prostor nebylo za tehdejších podmínek snadné. První fotoaparáty s bleskem představila americká firma Kodak až v 60 tých letech 20. století. Na československém trhu nebyly. Karel Mach používal ručně zapalované světlice z kovového prášku, které si sám vyráběl. Intenzita záblesku se regulovala množstvím prášku a nebylo to úplně bezpečné. Opakované pokusy vyžadovaly trpělivost. Zdařilé fotografie mu vycházely v časopisech.

S přibývajícím věkem v 80 tých letech manželé Machovi trávili volný čas většinou na své rekreační chatě, kterou si postavili nedaleko Prahy a věnovali se vnukovi. Po smrti Stana Šrola v roce 1992 kontakt se slovenskými jeskynáři ztratili.

Karel Mach zemřel ve věku 81 let v Praze v roce 2003. Téměř do konce života si zachoval dobrou fyzickou kondici i duševní svěžest.

Lokality: *Jaskynný komplex v Jánské dolině, Krakova hola, Kosienky*

Spolupráce: *S. Šrol, P. Revaj, A. Droppa, P. Droppa, O. Horák, V. Benický*

Článek:

Zpráva o sestupu do propasti "Na Kosienkach" (spolu s P. Revajem a S. Šrolem)

Československý kras. (7-1954 Mach Karel: Propast „Na Kosienkách“ v jižním úbočí Králové hole 12)

Mapy a fotodokumentace: *Archiv SMOPAJ v Liptovském Mikuláši.*

